

maal om Anklagebeslutning, er langt vanskeliggere at løse for Mænd, tagne ud af Folket, end hvor det gjælder om at dømme om Skyld eller Ikke-Skyld. Naar Anklagebeslutning skal tages, foreligger netop Sagen ikke oplyst i sin Heelhed, den er endog langt fra paa Halvveien. Hele den store Hovedforhandling, som vi ville skal være Hovedsagen, er endnu ikke foretagen, og det er derfor, især da skriftlig Behandling misbruges paa en ganske anden Maade end ved Hovedforhandlingen, overordentlig vanskeligt for Rævningerne at dømme, da de ikke have den Forberedelse og de Oplysninger, som først komme frem ved Hovedforhandlingen. I civile Sager dernæst dreier det sig ofte om de meest indviklede Lovspørgsmaal; der er det som oftest umuligt at sondre det Faktiske og det Juridiske fra hinanden. Den ærede Rigsdagsmand kan prøve det ved at tage hvilken som helst saadan indviklet Sag; der fordres der ofte betydelig Lovkundskab for at dømme rigtigt, og man stiller derfor Rævningerne her en langt vanskeligere Opgave end i kriminelle Sager. Men hvad der er Hovedsagen og det, det kommer an paa, er — hvad den ærede Rigsdagsmand i Begyndelsen af sit Foredrag meget rigtigt gjorde opmærksom paa — at der i kriminelle Sager skal dømmes efter Overbevisning og Samvittighed. Idet vi opgibe de bundne Bevisregler og ville have Dommerne uden dette Baand, er det, at man netop med Rette siger, at det gaaer ikke an at overlade til den retslærde Dommer alene at affige Dommen i saa vigtige Sager, hvor det gjælder om Liv og Frihed, uden at det er muligt ved Appel at faae forandret den affagte Dom; thi saa stulde jo den hele Hovedforhandling foregaae igjen. Man skal ikke overlade det til Rævningerne alene, og man skal ikke overlade det til lovlærde Dommere alene, men man skal lade disse tvende forskjellige Kræfter samarbeide. Man skal lade Dommeren med al hans Dygtighed og Kjendskab til Loven og hans Evner til at fremstille Sagen i dens Heelhed, fremstille den nøiagtig for Rævningerne og lede dem, og man skal lade andre Mænd, de agtværdigste og bedste, man kan faae valgt ud af Folket, dømme efter, hvad der saaledes er foretaget for dem; da kunne vi trostigt ophæve de

bundne Bevisregler, ellers ikke, — og derfor maae vi absolut, samtidig med at vi faste alt det skriftlige Bevisvæsen overbord, som den ærede Rigsdagsmand saa stærkt fordrede, med Nødvendighed indføre Rævninger. — Den ærede Rigsdagsmand fremdrog derefter et Punkt, som jeg havde øffet, at han ikke havde fremdraget. Hvorfor vil han i dette Tilfælde appellere til Sparommelighedshensynet? Er det ham muligt at have nogen Idee om, hvorledes denne Sag vil stille sig i økonomisk Henseende? Der er ingen af os, der kan have nogen Idee derom; det er umuligt i dette Dilemma; vi kunne først, naar flere Aar ere gaaede, faae et nøiagtigt Begreb om, hvormegit Reformens Indførelse vil koste; — jeg troer ikke, at den vil koste Mere, i alt Fald ikke betydelig Mere, end hvad Retspleien nu koster, men det være langt fra mig at udtale nogen bestemt Mening i saa Henseende. Men have vi i andre Tilfælde spurgt, hvad det kostede at give et Folk Friheden? Spurgte vi derom, da vi gave Grundloven, eller spurgte vi derom, da vi gave den større Kommunalfrihed, eller skulle vi overhovedet, hvor det gjælder at give Folket de betydningsfuldste Rettigheder, spørge om, hvad det vil koste? I een Henseende vil en Udvidelse af Friheden altid koste Mere end den tidligere Tilstand, forsaavidt den nemlig gjør Krav paa Folkets Kræfter. Det gjælder ogsaa om den lovgivende Virksomhed; den er umaadelig bekostelig — jeg taler naturligviis ikke her om de Diæter, der gives Rigsdagsmændene og deslige, det er en reen Ubetydelighed —, men jeg figter til den umaadelige Bekostning, der ligger i alle de Mennekkkræfter, der sættes i Bevægelse for at arbejde baade i de lovgivende Forsamlinger og i hele den Virksomhed, der staaer i Forbindelse dermed. Havde vi anstillet denne Beregning ganske nøie, inden vi gave Grundloven, saa havde vi aldrig givet den, og havde vi nøie beregnet, om ikke mange Udgifter langt lettere ville blive afholdte af Statskassen, naar Folket sender sine Mænd for at forhandle og beslutte med Regjeringen, end det vil være muligt for nogen Eneherster, saa havde vi heller ikke givet Grundloven. I mange Henseender er vor hele Statsstyrrelse langt dyrere nu end før, men